

Az állandó híd

EGY ÁLLANDÓ híd íveljen Buda és Pest, nyugat és kelet között. Rozsdaálló acél láncokon. Es legyen a Nemzeté...

A gondolat 1821-ben, egy hóolvadási januári napon születik meg a zajló Duna partján. Széchenyi István grófot a dereglyések épp, hogy átszállították a pesti partra, s zengve máris megindult északra a jégáradat. Ekkor kiáltott föl: egy évi jóvedelmét adná, ha itt állna a híd!

Következnek a gondolatból sarjadó merész terv és a magvalósulás küzdelmes évei. Mert bármily érthetetlenül hangzik ma — az állandó hídnek rengeteg ellensége volt. Széchenyi István és Andrássy György Angliába utaznak, hogy az állandó híd felállításához tapasztalatokat gyűjtsenek. Az országgyűlés vitatkozik, a híd ellenségei körlevélben fordulnak a nemességhez, nehogy megszavazzák az építést, mert a híd-adózás sérti az ösnemesi szabadságot. Széchenyi ugyanis még a terv elején felvetette az egyenlő teherviselés elvét. *Bárki vámat fizessen majd a hídon, legyen az nemes, vagy pór. „Nincs igazságosabb, mint mindenkinek az ország terhei viseléséhez járulása...”*

Még le se verték az első cölöpöket — s a Lánchíd máris élő jelképe a reformkor nagy eszméinek. S az a férfi, aki a hidat megálmodta, nem ismert se fáradtságot, se akadályokat.

Végre a törvény szentesítette „merész” tervét. A híres 1836. évi XXVI. törvénycikkely *„Egy állandó hídnak Buda és Pest közötti építéséről”* szól, tizenkét paragrafusban. S a hetedik kimondja: *„Eltevéen a részvényes társasággal kötendő szerződési feltételek, a Buda és Pest közötti híd azonnal a Nemzetnek tulajdona lesz.”*

*

Az első állandó híd történetének dátumait olvasom. Megindító és megrázó olvasmány, amely nemcsak a híd történetét, hanem ugyanakkor a nemzet legjobbjainak rettenetes erőfeszítéseit is visszatükrözi. Az első híd építésétől egy évszázad választ el. Am a múlt és a jelen közé beékelődött száz évet szinte ötperces „távol-ságra” szűkíti le a történelem analógiájának acélos íve. A múlt és jelen eseményei, dátumai tanulságosan és sokszor meghökkenítően esnek össze.

Kerek száz esztendő fölött emel ívet az emlékezés. Menjünk végig rajta...

A törvény szentesítése után Széchenyi felkéri Sina György bárót, hogy vegyen részt a Lánchíd megépítésében. Rágalmazók, irigyek, akadémikusok megyék, az egyenlő teherviseléstől fázók minden elkövetnek az állandó híd ellen.

Sina György 1837 tavaszán beadja ajánlatát a nagytekintetű országos küldöttségnek s szeptemberben meghívására Pestre érkezik Clark W. Thierney angol mérnök. Majd az ellenőrző szakértők. Független Lánchídat javasolnak... Széchenyi minden követ megmozgat...

És 1838 telének végén a pusztító árvíz előnti mind a két város alacsonyabban fekvő részeit. Máris kárörvendően vijjognak a híd ellenségei: állandósulni fog az árvíz, ha fölépítik a hidat!

Clark W. Thierney állandó helyettese, Clark Ádám okosan nyilatkozott: ha áll a híd, Pest város lakossága vagyonával a budai hegyekbe menekülhet.

1839 tavaszán a király jóváhagyja a szerződést...

„Egy gyalogos személy 1 krajcárt fizet... Ha a vállán, vagy a hátán terhet visz, 2 krajcárt, egy lovas személy minden teher tekintete nélkül 4 krajcárt...”

Ó, mit fizettünk volna 1945 februárjában, gyalogosan vagy motyóval a vállunkon, ha átmehtünk volna az állandó hídon mi, a szenvedéstől megüszkösödött budaiak...

*

Clark Thierney helyettese Clark Ádám. Csak névrokonok. Clark Ádám a hídépítés kivitelezője és felügyelője.

Forrás: dátum 1840 június. Le-

verik a Dunába az első zárógát cölöpeit.

Száz év múlva a híd pesti pillé- rére felvonszolják az első lég- védelmi ágyút...

1842 augusztus 24. Ünnepeleys keretek között megtörténik a Lánchíd alapkövetétele.

És egy évszázad múlva a kecses és most már történelmet jelentősé- gű híd fényei iszapos sötétségbe borulnak. A háború mély sötétsé- gében riadtan futnak át rajta az emberek.

1848 március 28-án a pesti hídfő és a folyam pillére között felhú- zák az első láncot. Széchenyi és a híd rajongói lélekzetviasszafojtva figyelik a munkát. A híd meg- álmodója a közeli Ullmann-palotá- ban lakik. Nem akar elszakadni a híd építőtől. Állandóan ott van, buzdítja őket, ajándékot ad a leg- jobb munkásoknak, serkenti őket.

1948-ban Buda és Pest ott áll a parton. A két óriási daru már dol- gozik a roncsok kiemelésén. A súlykolók verik a cölöpöket s a híd építésének irányítói ott élnek a munkások között, buzdítják őket.

1848 júliusának végén az utolsó láncszakasz felhúzása közben baj történik. Az emelőszerkezet elsza- kad s a láncszakasz a Dunába zuhan, magával rántva a munka- hidat és az azon tartózkodó Szé- chenyt. A híd rajongója szeren- csésen megmeekül s kiúszik a partra.

És mikor már megvan az össze- kötötés, Clark Ádám az első ki- feszített láncon, vakmerően át- iebeg Budára. Széchenyi, amint ér- tesül az életveszélyes sétáról, rö- g- tön jelentkezik Clarknál s lebeszéli a kockázatos út megismétléséről. És nem sokkal ezután, szeles idő- ben maga Széchenyi, Béla fia kí- séretében, megismétli a „sétát”, boldogan, mosolyogva.

Átérzem annak a szegecselőnek, vagy hegesztőmesternek az örömét, ki a hősi erőfeszítések után, mikor már megvolt az összekötötés a két város között, néhány hónappal ezelőtt, megismételte az „évszázá- dos” utat.

*

1849 januárjában az osztrák se- reg kétszázhatven ágyúval átkel a hídon, amelynek úttestét és gya- logjáróit még csak hevenyészve építették meg.

1849 május 21-én Alnoch von Edelstadt megkísérli a híd felrob- bantását. Több hordó puskaport gurítanak a pillér közelébe. Az ezredes a szivarját löki bele az egyik hordóba. A robbanás öt és társait cafatokra szaggatja. A híd csak jelentéktelenül sérül meg.

1945 január 17-éről 18-ára vir- radó éjjel a híd örvjngő ellenségei tökéletesen elpusztítják azt. Clark Ádám Hentzitől és Dembinszkytól kegyelmet tudott kérni a hídnak. Megmagyarázta nekik, hogy a híd teljes elpusztításának hadászatiilag semmi előnye sincs. Azok meg- hajoltak az érvek előtt. Csak mel- lékesen jegyezzük meg, hogy Hentzi a világ nyolcadik csodá- jának nevezte a Lánchídat.

Egy évszázad múlva már nem volt érv. Se értelem, se belátás. Az önmagáért való barbár pusztítás örvjngő viharában sorra hulltak hullámsírjaikba a hidak s köztük az első, a Lánchíd.

1849 november 20-án délben 12 órakor a Lánchídat ünnepélyesen átadják a forgalomnak. És most, száz év múlva, délben újra meg- nyílik a hullámsírjából kiemelt, újonnan megtervezett, régi törté- nelmi formájában felépített „ál- landó híd”.

Egy ország erőfeszítései építet- ték fel újra. Az alkotás lendülete építette újra. A hídépítők ember- fölötti fáradsámmal dacoló ereje és hite építette újra. A pusztulás- nak ellentmondó építő akarat te- remtette újjá.

Ha majd átme gyünk rajta, rójuk le e dátumok tanulságain eltünőd- ve, az emlékezés vámját. És ör- vendezzünk! Ujra áll az „állandó híd”.